

Anotace

Internet a moderní média obecně způsobily revoluci v komunikaci a předávání informací. Televize umožnila rychlou a jednoduše stravitelnou (tj. do velké míry pasivní) formou informovat o dění doma i ve světě prostřednictvím zpráv, poučit o různých vědeckých oblastech pomocí dokumentů a pobavit prostřednictvím filmu a seriálu. Problémem je, že primární funkcí filmů a seriálů není podávat fakticky správné informace, ale pobavit. Z tohoto důvodu je řada informací zkreslených, což má někdy za následek negativní vliv na povědomí lidí.

Významným příkladem je například film *Jaws/Čelisti*, který zobrazil žraloky jako nelítostná monstra, útočící na člověka. Došlo k stigmatizaci žraloků, poškození jejich populace a všeobecnému strachu ze žraločích útoků. Přitom, jak se často cituje, většina žraloků se lidem vyhýbá, útoky jsou vzácné a člověk má až stokrát větší šanci, že jej zabije kráva spíše než žralok.

Podobnou stigmatizaci trpí i spousta duševních nemocí, odborných termínů a procesů týkajících se duševního zdraví. Filmy zobrazují psychopaty jako nebezpečné vrahy, často termín psychopat/sociopat používají k označení „záporáků“, i když jejich jednání této poruše neodpovídá; za bipolární jsou označováni náladoví lidé; psychiatrické nemocnice jsou oblíbeným prvkem hororů a další. Opačným problémem je idealizace a destruktivní zacházení s duševními onemocněními. Nezkušený pozorovatel může dostat pocit, že každé onemocnění je možné vyřešit čistou láskou/přátelstvím bez potřeby medicíny, nebo naopak správným koktejlem halucinogenních drog, které zapříčiní osobní vývoj postavy.

Podobným a možná ještě závažnějším problémem trpí také internet. V současné době je velmi jednoduché šířit dezinformace v podobě, která vypadá velmi věrohodně a seriózně. Projevuje se to například skrze fenomény fake news a hoax, konspirační teorie a řadou dalších. Internet umožnil vznik celých dezinformačních webů, které podávají informace vycházející z pocitů a domněnek a nejsou podloženy fakty (a někdy jim i odporují). Některé z těchto webů se 'specializují' na duševní poruchy, zejména ty, které jsou stigmatizované v nějaké negativní konotaci, například psychopatie, sociopatie, narcistická porucha osobnosti a schizofrenie.

Právě takovými dezinformacemi se bude zabývat tato práce. Pokusím se zmapovat situaci obecného povědomí o některých nejznámějších duševních poruchách, popsat vliv internetu, který se dle mého názoru podílí na dezinformaci ještě více než film a televize, zaměřím se také na zajímavé fenomény, které se týkají duševních onemocnění na internetu, například jejich idealizování a sebe-diagnóza, "MBTI" horoskopy. V další části práce se budu věnovat jednotlivým duševním onemocněním, jejich správné definici a jejich pokřivenému obrazu, zejména psychopatii a sociopatii, které mají složitou historii nejen v médiích, ale i v odborných sférách. A na závěr zvážím příčiny této dezinformace, důsledky a porovnám a představím různé akce a události, které se snaží o osvětu.

Teze

- Duševní onemocnění měla poměrně složitou historii. Teprve v minulém století došlo k jejich podrobnému studiu a rozvoji lékařské péče. Mentální poruchy si však stále s sebou nesou jisté stigma a veřejné povědomí jich se týkající je zatíženo jistou mírou dezinformace. Práce se soustředí zejména na média televize a internetu.
- Míra dezinformace je prozkoumána skrze dotazník, který, ačkoliv byl vyplněn převážně lidmi s větším zájmem o duševní zdraví, ukazuje někdy i závažné nedostatky ve znalosti respondentů.
- Na informovanosti veřejnosti se podílejí jak pozitivní tak negativní faktory. Pozitivními je například přístup k informacím na internetu a populárně-naučná (a v menší míře populární) tvorba.
- Negativními fenomény, kterými jsem se zabýval jsou alternativní léčitelství a MLM (multi-level marketing), glorifikace duševních onemocnění, sebediagnóza a na závěr fenomén, který se sice netýká přímo konkrétní problematiky, ale slouží jako přitěžující okolnost těm ostatním - *komnata ozvěn*.
- Přidruženým fenoménem jsou mnou-definované *MBTI horoskopy*, kdy vzniká u osob obsese indikátorem osobnosti MBTI, a přechod od původně deskriptivní náтуры tohoto testu k preskriptivnímu výkladu.
- Dále jsem se zabýval jednotlivými poruchami. U OCD dochází k dezinformaci zejména prostřednictvím zúžení perspektivy na aspekt čistotnosti a organizovanosti. Podstatným příkladem dezinformace v televizi je seriál Monk. OCD také přeslo do hovorové řeči anglicky-mluvícího prostředí pro situace, které způsobují diskomfort kvůli dezorganizaci.
- U schizofrenie jsou zveličeny aspekty zvukových a vizuálních halucinací. Osoby trpící touto chorobou bývají často označeny za nebezpečné. Asociace schizofrenie a nebezpečného chování je přítomná i na internetu. Dochází také k asociaci/záměně schizofrenie a disociativní poruchy osobnosti.
- Situace psychopatie a sociopatie je nejsložitější, protože tyto termíny mají několik možných výkladů i v rámci oboru psychiatrie/psychologie a nejedná se o formálně definovanou poruchu (zařazeno pod antisociální poruchu osobnosti). Dezinformace spočívá v označování nežádoucích osob jako psychopaty a asociace kriminálního chování, které se vylučuje s touto poruchou.
- U bipolární poruchy nebývá brán potaz na střídání manických a depresivních epizod, toto označení se používá jako synonymum pro náladovost. Tato porucha je velmi oblíbeným cílem fenoménu sebe-diagnózy.
- Na konci práce jsem došel k závěru, že ačkoliv situace není zcela uspokojivá a dezinformace existuje v poměrně velké míře, tak se přesto oproti předchozím obdobím lidské historie zlepšila. Jmenoval jsem také některé akce na osvětu široké veřejnosti (a zejména mladistvých jako jedné z nejrizikovějších skupin).